



T.C.

YARGITAY

HUKUK GENEL KURULU

Esas No : 2020/303

Karar No : 2021/242

Karar Tarihi : 11.03.2021

MAHKEMESİ: Adana Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi

1. Taraflar arasındaki “boşanma” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Adana Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesince verilen karar, davalı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesince Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.
2. Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.
3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

4. Davacı vekili 30.01.2017 tarihli dava dilekçesinde; tarafların 1971 yılında evlendiklerini, ortak yedi çocukları olduğunu, davalının müvekkiline karşı hakaret ve küfür içerikli sözler söylediğini, onurunu kırdığını, küçük düşürdüğünü, birlik görevlerini yerine getirmediğini, son altı aydır eve gelmediğini, engelli çocukları ile ilgilenmediği gibi üniversite öğrencisi olan ortak çocuğunda giderlerini karşılamadığını, müvekkilinin akrabalarının maddi desteği ile geçimini sağladığını ileri sürerek tarafların boşanmalarına, müvekkili yararına 500,00TL tedbir-yoksulluk nafakası ile 20.000TL maddi ve 20.000TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini dava ve talep etmiştir.

Davalı Cevabı:

5. Davalı 16.02.2017 tarihli cevap dilekçesinde; tüm iddiaları inkârla, birlikten doğan görevlerini yükümlülüklerini yerine getirmeye çalıştığını, evi kendisinin terk

etmediğini, olay günü yaşanan tartışma sonrasında davacının kendisini evden kovduğunu, emekli maaşı dışında hiçbir gelirinin olmadığını, banka maaş kartının da evin ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla davacıda olduğunu ileri sürerek, boşanma dışında kalan tüm istemlerin reddine karar verilmesini talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

6. Mersin 3. Aile Mahkemesinin 16.01.2018 tarihli ve 2017/67 E., 2018/24 K. sayılı kararı ile; erkek eşin sorumsuz davranışlar sergilediği, evle ve çocuklarla ilgilenmediği, eşine ve çocuklarına karşı hakaret ettiği, davacıya şiddet uyguladığı şeklinde gerçekleştirdiği eylemleriyle boşanmaya sebep olan olaylarda tam kusurlu olduğu, kadın eşin ise kusursuz olduğu gerekçesiyle tarafların boşanmalarına, kadın eş yararına 500,00TL tedbir-yoksulluk nafakası ile 10.000,00TL maddi ve 12.000,00TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi Kararı:

7. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesinin 21.02.2019 tarihli ve 2018/708 E., 2019/214 K. sayılı kararı ile; kusur belirlemesine ilişkin istinaf başvurusu hakkında tarafların ilk derece mahkemesince verilen boşanmaya ilişkin hüküm fıkrasını istinaf etmemeleri nedeniyle boşanma kararının kesinleştiği, buna bağlı olarak kusur durumlarının da hüküm sonucu itibari ile kesinleşeceği, bu nedenle nafaka ve tazminata esas olan boşanmaya sebep olan olaylarda tarafların kusur durumlarının incelemesinin mümkün olmadığı, aksinin kabulünün kesin hüküm kuralına aykırılık teşkil edeceği, kusur belirlemesine yönelik itirazın hukuki anlamda sonuç doğurmasının da mümkün olmadığı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28.03.2012 tarihli ve 2011/2-890 E., 2012/239 K. sayılı kararının da bu yönde olduğu gerekçesiyle, kadın eş yararına takdir edilen nafaka ve tazminatlara ilişkin istinaf başvurusunun ise; erkek eşin boşanmaya sebep olan olaylarda kusurlu davranışlarının ağırlığı, evlilik süresi, tarafların ekonomik ve sosyal durumları dikkate alınarak 6100 sayılı HMK'nın m. 353/1-b-1 maddesi gereğince oy birliği ile esastan reddine karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

8. Yargıtay 2. Hukuk Dairesince 17.06.2019 tarihli, 2019/3014 E. ve 2019/7192 K. sayılı kararı ile;

“...Hüküm davalı erkek tarafından kusur belirlemesi, nafaka ve tazminatlar yönünden temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü: Davacı kadın tarafından erkek eş aleyhine evlilik birliğinin sarsılması nedenine dayalı boşanma davası açılmış, ilk derece mahkemesince boşanmaya ve fer'ilere ilişkin hüküm kurulmuş, ilk derece mahkemesinin bu kararı, davalı erkek tarafından kusur belirlemesi, nafaka ve tazminatlar yönünden istinaf edilmiştir. Bölge adliye mahkemesi, davalı erkeğin, tazminatlar ve nafakaya yönelik itirazlarının esastan reddine karar vermiş; kusur belirlemesine ilişkin itirazların incelenmesinde ise “...boşanma kararının istinaf edilmemesi nedeniyle kusur oranı kesinleştiğinden, taraflardan birinin nafaka ve tazminat yönünden kusura itiraz etmesi, sonuca etkili değildir. Kesinleşmiş mahkeme kararı ile tarafların kusuru belirlendiğinden kesin hükmün bağlayıcılığı kuralı gereği, bundan sonra bu konuda yeniden inceleme yapılamaz, boşanma davasındaki kusur belirlemesi tarafları bağlar...” Şeklinde gerekçe ile ilk derece mahkemesinin kusur

belirlemesinin kesinleşmiş olması nedenine dayalı işin esasını incelemeksizin reddetmiştir. Bölge adliye mahkemesinin hükmü taraflara tebliğ edilmiş ve bu hüküm yasal süresi içerisinde davalı erkek tarafından aynı sebeplerle temyiz edilmiştir.

Kesin hüküm hem bireyler için hem de Devlet için hukuki durumda bir kararlılık ortaya koyar. Bununla, hukuki güvenlilik ve yargı erkine güven sağlandığından kamu yararı ile doğrudan ilgilidir.

Kesin hüküm; şekli anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılır. Bir hükmün şekli anlamda kesinleşmiş olması, sözü edilen hükme karşı tüm olağan yasa yollarının kapandığı anlamına gelir. Maddi anlamda kesin hükmün koşulları ise 6100 sayılı HMK'nın 303/1. maddesinde "Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir." şeklinde açıklanmıştır. Madde metninden; bir kararın maddi anlamda kesinleşmesi için öncelikle şekli anlamda kesinleşmesi gerektiği anlaşılmaktadır. 6100 sayılı HMK'nın 297. maddesine göre bir mahkeme kararında, tarafların iddia ve savunmalarının özeti, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususlar, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delillerin, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesinin, sabit görülen vakıalarla, bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebeplerin birer birer, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gerekir. Bu kısım hükmün gerekçe bölümüdür. Gerekçe mahkemenin tespit etmiş olduğu maddi vakıalar ile hüküm fıkrası arasında köprü görevi yapar. Gerekçe bölümünde hükmün dayandığı hukuki esaslar, tarafların sundukları maddi vakıaların hukuki niteliği, hükmün dayandığı hukuk kuralları ve bunun nedenleri açıklanır. Hemen belirtmek gerekir ki; hüküm fıkrasına sıkı sıkıya bağlı olan gerekçe kesin hüküm teşkil eder. Hangi gerekçenin hüküm fıkrasına sıkı sıkıya bağlı olduğu, her olayın özelliğine göre belirlenir.

Kesin hüküm kural olarak hüküm fıkrasına münhasırdır ve gerekçeye sirayet etmez. Ancak gerekçe, hükme ulaşmak için mahkemece yapılan hukuki ve mantıki tahlil ve delillerden ibaret kalmayıp, hüküm fıkrası ile ayrılması imkansız bir bağlılık içinde bulunuyor ise, istisnaen bu kısmın da kesin hükme dahil olduğunu kabul etmek gerekir.

Somut olayın açıklanan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesine gelince: Davacı kadın tarafından Türk Medeni Kanunu'nun 166/1. maddesine göre boşanma davası açılmış, ilk derece mahkemesince; boşanmaya neden olan olaylarda; kadının kusursuz ve erkeğin tam kusurlu olduğu kabul edilerek, boşanmaya ve fer'ilere ilişkin hüküm kurulmuş, ilk derece mahkemesinin bu kararı, davalı erkek tarafından boşanma kararına itiraz edilmeksizin; kusur belirlemesi, nafaka ve tazminatlar yönünden istinaf edilmiştir.

Türk Medeni Kanunu'na göre; boşanma davalarının eki niteliğinde sayılan yoksulluk nafakası, maddi ve manevi tazminatlar, "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla, geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz" (TMK.m.175) ve "mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi

tazminat isteyebilir. Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.” (TMK.m.174/1,2) denilmek suretiyle madde metinlerinde kusur unsuruna açıkça yer verilmiştir.

Belirtilen kusur unsurunun; boşanmaya sebebiyet veren olaylarda tarafların kusur durumunu yorumladığı şüphesizdir.

Boşanma davasının eki niteliğindeki nafaka ve tazminat taleplerine ilişkin uygulamada; isteklerin tümü yasadan kaynaklı birbirlerinin eki niteliğinde bulduklarından boşanma kararı ve boşanmanın fer'ilerine ilişkin kararlar, hükmün gerekçesiyle ve de gerekçede belirlenen “Boşanmaya sebebiyet veren olaylarda tarafların kusur durumu” ile birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Boşanma davası ile nafaka ve tazminat davaları arasında hukuki sebep birliği yoksa da birbirlerinin eki olması itibariyle aralarında sıkı sıkıya bağlı, biri olmadan diğerinin varlık kazanamayacağı sebep ve sonuç ilişkisi vardır. Tarafların, boşanmaya sebebiyet veren olaylarda kusur unsurunun tespit edilmiş olduğu gerekçe; münhasıran boşanma hükmüne değil, boşanma ve eki niteliğinde talep edilen istemlere ilişkin kurulan hükümlerin tümünün gerekçesidir. Kesinlik sadece hüküm fıkraları için söz konusu ise de; hüküm fıkraları ile gerekçe arasında anlatıldığı şekilde zorunlu bir bağ varsa hükmün gerekçesi de kesinlik kazanır. Boşanma davasıyla belirlenen “Kusur unsurunun” tespit edildiği gerekçe bölümünün; kesin hüküm ve kesin delil oluşturduğundan söz edilebilmesi için yukarıda anlatıldığı şekilde, kusur belirlenmesi aleyhine olağan kanun yoluna başvurulmaksızın ve yahut olağan kanun yollarına başvurularak tüketilmiş olması sonucunda ancak şekli anlamda kesin hüküm oluşturduğundan bahsedilebilecektir.

Somut olayda; boşanmaya sebebiyet veren olaylarda davalı erkek tam kusurlu bulunmuş, buna ilişkin gerekçeye dayalı olarak da boşanmaya ve fer'ilerine karar verilmiştir. Hüküm davalı erkek tarafından açıkça kusur belirlenmesi, nafaka ve tazminatlara ilişkin istinaf edildiğinden ilk derece mahkemesince tespit edilen kusur durumunun yazılı olduğu gerekçe bölümü aleyhine olağan kanun yoluna başvurulmuş olması nedeniyle şekli anlamda kesinleşmediği ve HMK m. 303/1 maddesi gereği şekli anlamda kesinleşmeyen bir hükmün maddi anlamda da kesin hüküm oluşturmadığı dikkate alınmaksızın kesin hükmün varlığına dayalı olarak bölge adliye mahkemesince; davalı erkeğin kusur belirlenmesine ilişkin itirazının esası incelenmeksizin reddine karar verilmesi doğru olmamıştır. O halde; bölge adliye mahkemesince yapılacak olan iş; ilk derece mahkemesinin kusur belirlenmesine ilişkin tüm deliller değerlendirilerek tarafların kusur durumunun belirlenmesi ve bu belirlemeye bağlı olarak boşanmanın fer'i niteliğinde bulunan yoksulluk nafakası ve tazminatlar yönünden karar vermektir. Bu husus gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi hukuka aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir...” gerekçesiyle karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

9. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesinin 06.11.2019 tarihli ve 2019/1480 E., 2019/1381 K. sayılı kararı ile bozma öncesi kararda yer alan gerekçenin yanında; tarafların ilk derece mahkemesince verilen boşanma hükmünü istinafa konu etmediği, kararda belirlenen kusur durumu ile nafaka tazminatlara

itiraz edildiği, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28.03.2012 tarihli ve 2011/2-890 E., 2012/239 K. sayılı kararı dikkate alınarak kusur belirlemesine yönelik istinaf başvurusunun reddine dair verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

10. Direnme kararı yasal süresi içerisinde davalı tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

11. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; ilk derece mahkemesince tarafların boşanmaya sebep olan olaylarda gerçekleştirdiği kabul edilen kusur belirlemesinin, hükmün boşanma fıkrasına yönelik bölümünden bağımsız şekilde istinaf kanun yoluna konu edilip edilemeyeceği, burada varılacak sonuca göre; bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesince kabul edilen kusur belirlemesine yönelik inceleme yapmasının gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

12. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında yarar görülmektedir.
13. Bilindiği üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) "Evlilik birliğinin sarsılması" başlıklı 166. maddesi;

"Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir. Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir. Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.

Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir." hükmünü taşımaktadır.

14. Genel boşanma sebeplerini düzenleyen ve yukarıya alınan madde hükmü, somutlaştırılmamış veya ayrıntıları ile belirtilmemiş olması nedeniyle evlilik birliğinin sarsılıp sarsılmadığı noktasında hâkime çok geniş takdir hakkı tanımıştır.
15. Eldeki davada; TMK'nın 166. maddesine dayalı boşanma davası kadın eş tarafından açılmış, ilk derece mahkemesince boşanmaya sebep olan olaylarda davalı erkek eşin tam kusurlu olduğu kabul edilerek boşanma ve ferîlerine ilişkin hüküm kurulmuş, karar davalı erkek tarafından kusur belirlemesi, nafaka ve tazminatlara yönelik istinaf edilmiş, bölge adliye mahkemesince yapılan yargılamada boşanma kararının istinaf edilmemesi nedenine dayalı olarak tarafların kusur durumlarının kesinleştiği gerekçesiyle kusur belirlemesine ilişkin itirazın esası incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.
16. Kesin hüküm kural olarak hüküm fıkrasına münhasırdır ve gerekçeye sirayet etmez. Ancak gerekçe, hükme ulaşmak için mahkemece yapılan hukuki ve mantiki tahlil ve istidlallerden (deliller) ibaret kalmayıp, hüküm fıkrası ile ayrılması imkânsız bir bağlılık içinde bulunuyor ise, istisnaen bu kısmın da kesin hükme dâhil olduğunu kabul etmek gerekir (YHGK, 14.11.2012 tarihli ve 2012/583 E., 2012/789 K. sayılı kararının gerekçesinden). Öte yandan maddi anlamda kesin hükmü düzenleyen 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 303. maddesine göre kesin hüküm ancak konusunu oluşturan husus hakkında geçerlidir. Kesin hüküm vardır denilebilmesi için davanın taraflarının, dava konusunun ve dayanılan sebebin aynı olması gerekir.
17. Açıkça vurgulanmalıdır ki; gerekçenin kural olarak kesin hüküm etkisi bulunmamaktadır. Gerekçe; hâkimin tespit etmiş olduğu maddi vakıalar ile hüküm fıkrası arasında köprü görevi yapar. Hükümün gerekçe bölümünde sabit görülen vakılardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebep açıklanır. Hâkim gerekçe sayesinde verdiği hükmün doğru olup olmadığını bir başka ifadeyle kendi kendini denetler. İstinaf mahkemesi ve Yargıtay da, bir hükmün hukuka uygun olup olmadığını ancak gerekçe sayesinde denetleyebilir. İşte bu sebeplerle hükmün gerekçe bölümü maddi hukuk anlamında kesinlikten tamamen arındırılmış olmayıp, öğretide ve uygulamada, hüküm fıkrasına sıkı sıkıya bağlı olan gerekçenin kesin hüküm etkisi olduğu kabul edilmektedir.
18. Medeni Kanunumuzda boşanma sebepleri özel ve genel boşanma sebepleri olmak üzere iki grupta düzenleme altına alınmıştır. Boşanma hukukuna yön veren temel ilkeler; irade ilkesi, kusur ilkesi, evlilik birliğinin sarsılması ilkesi, elverişsizlik ilkesi ve eylemli ayrılık ilkesi olarak beş grupta toplanmaktadır. Kanun'un 166. maddesinde yazılı boşanma sebebi esasen evlilik birliğinin sarsılması ilkesine dayalıdır.

Söz konusu hüküm uyarınca evlilik birliği, eşler arasında ortak hayatı çekilmez duruma sokacak derecede temelinden sarsılmış olduğu takdirde, eşlerden her biri kural olarak boşanma davası açabilir ise de, Yargıtay bu hükmü tam kusurlu eşin dava açamayacağı şeklinde yorumlamaktadır. Çünkü tam kusurlu eşin boşanma davası açması tek taraflı irade ile sistemimize aykırı bir boşanma olgusunu ortaya çıkarır. Boşanmayı elde etmek isteyen kişi karşı tarafın hiçbir eylem ve davranışı söz konusu olmadan, evlilik birliğini, devamı beklenmeyecek derecede temelinden sarsar, sonra da mademki "birlik artık sarsılmıştır" diyerek, boşanma doğrultusunda hüküm kurulmasını talep edebilir. Böyle bir düşünce, kimsenin

kendi eylemine ve tamamen kendi kusuruna dayanarak bir hak elde edemeyeceği yönündeki temel hukuk ilkesine aykırı düşer (TMK m.2). Nitekim benzer ilkeye HGK'nın 04.12.2015 T., 2014/2-594 E. ve 2015/2795 K. sayılı kararında da değinilmiştir. Bu durumda kusur ilkesine göre genel sebeple (TMK m. 166/1) boşanmaya karar verebilmek için davalının az da olsa kusurlu olması gerekir. Yargıtay'ın uygulamaları ile vücut bulan ve ağır kusurlu eşinde boşanma talep edebilmesini düzenleyen TMK'nın 166/2. maddesine göre az kusurlu durumda olan davalı eşin açılan davaya itiraz hakkı olduğu unutulmamalıdır. Böyle bir durumda hâkim “ileri sürülen itirazın, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğuna ve ayrıca evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmadığı” kanaatine vardığı takdirde boşanmaya karar verebilecektir. Başka bir ifadeyle davacının ağır kusurlu olduğu durumlarda, az kusurlu davalının boşanmak istememesi tek başına hâkimin davayı reddetmesini gerektirmez, az kusurlu eşin karşı çıkmasının hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu, ayrıca eş ve çocuklar için korunmaya değer bir yararın kalmadığının anlaşılması karşısında hâkim boşanma kararı vermelidir. Aynı şekilde maddenin üçüncü fıkrasında tarafların anlaşarak boşanma kararı almaları ve dördüncü fıkrasında eylemlî ayrılıkları neticesinde evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı kabul edilmiştir.

19. Bu noktada kusur ve nedensellik bağı kavramlarının da açıklanmasında yarar vardır. Boşanma nedeniyle yoksulluk nafakası ve tazminat ödenmesine karar verilebilmesi için; bir eşin “kusurlu davranışları” ile diğer eşte “tazminatlar yönünden zarar oluşumu ve yoksulluk nafakası yönünden ise yoksulluğa düşme durumu” arasında “nedensellik bağı” olmasını gerektirir. Daha açık bir ifadeyle eşte oluşan zarar ve yoksulluğa düşme olguları; boşanmaya sebep olan olaylarda gerçekleştiği kabul edilen kusurlu davranışlar nedeniyle oluşmalıdır. Hâkim; olayların alışılan akışına ve yaşam deneyimlerine göre, kusurlu eşin boşanmaya sebebiyet veren eylemlerinin, diğer eşte ağır zarar yaratması ve eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olması arasında uygun nedensellik bağını kurduğu takdirde tazminat ve nafaka ödenmesine karar verebilir.
20. Tüm bu anlatılanlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; genel boşanma sebebinin düzenleme altına alındığı TMK'nın 166. maddesine dayalı boşanma davalarının evlilik birliğinin temelinden sarsılması ilkesine bağlı olduğu, burada hâkimin evlilik birliğinin temelinden sarsıldığına kanaat getirdiği durumlarda boşanmaya karar verebileceği, tarafların boşanmaya sebep olan olaylarda tespit edilen kusur belirlemesinin ise sadece boşanmanın değil, boşanmanın ferî sonuçlarını kapsayan velayet, tazminat ve nafakalar yönünden de sonuca etkili olduğu, bu nedenlerle genel boşanma sebebine dayalı davalarda tarafların kusur belirlemesine ilişkin gerekçe ile boşanma hüküm fıkrası arasında sıkı sıkıya bir bağlılıktan söz edilemeyeceği kuşkusuzdur.
21. Gerekçesi açısından bugün de geçerliliğini koruyan 07.02.1945 gün ve 4/19 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda açıklandığı üzere; dava dilekçesinde talep sonucu bölümünde davacı neye karar verilmesini başka bir ifadeyle davalının neye mahkûm edilmesini istediğini açıkça yazar. Kuşkusuz talebin birden fazla istemleri kapsaması halinde davacının talep sonucu, asıl talep ve ferî talepler olmak üzere iki bölümden oluşur. Davacının birden fazla davasını aynı dava dilekçesi ile açması halinde bu durum “objektif dava birleşmesi” olarak tanımlanır ve davacının her davaya ait talep sonucunu açıkça ve ayrı ayrı göstermesi gerekir. Davanın esasına

ilişkin bu taleplerin yanı sıra davacı talep sonucu bölümünde eğer mevcutsa ferî nitelikte taleplerde da bulunabilir. Dava dilekçesinin, talep sonucu açısından özetlenen bu niteliklerine paralel olarak yapılan yargılama sonucu verilen kararın hüküm fıkralarında; davacının esasa ilişkin asıl talep ve ferî talepleri iki bölüm halinde değerlendirilir ve bu taleplerin tamamı hakkında ayrı ayrı hüküm kurulması gereklidir (HMK m. 297).

22. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23.06.1993 tarihli ve 1993/2-133 E., 1993/481 K. sayılı kararında; boşanma hükmünün asıl hüküm olan boşanma kararı yanında boşanmaya bağlı ferî hükümlerden oluşan adeta bir kombine hüküm mahiyetine haiz olduğu, bu ferî hükümlerin ise bozucu inşai nitelikte ve evlilik birliğini sona erdiren boşanma kararına bağlı ancak ondan bağımsız bir karakterinin ve işleyişinin bulunmadığı, yine bu ferî hükümlerin bir kısmının inşaya yönelik olabileceği gibi bir kısmının tespit veya edime ilişkin olabileceği açıklanmıştır. Sonuç olarak boşanma kararı ile eşler arasında evlilik bağına çözen ve evlilik birliğini sona erdiren boşanma unsurunun yanı sıra ferî unsurlarla da eşlerin boşanma nedeniyle uğrayacakları kişisel ve mali sonuçlar da hüküm altına alınmaktadır.

23. Bilindiği gibi davanın tarafları; ilk derece mahkemesince aleyhlerine verilen kararlara karşı, HMK'nın 341 ila 373. maddeleri arasında düzenleme altına alınan hükümler uyarınca sırasıyla istinaf veya temyiz kanun yollarına başvuru hakkına sahiptirler. Süresi içerisinde aleyhine kanun yoluna başvurulmayan kararlar kesinleşirler. Kuşkusuz ki davanın tarafları hükmün bir kısmını kanun yoluna taşıırken diğer kısmını kanun yoluna taşımayabilirler. Özellikle objektif dava birleşmesi halinde verilen hüküm taleplerinden yalnızca biri veya bir kısmı kanun yoluna konu edilebilir. Bu hal doktrinde kısmi istinaf/temyiz olarak adlandırılmaktadır. Hükmün tamamının değil de aleyhe olan bir veya daha fazla kısmının kanun yoluna konu edilmiş olması halinde hükmün kanun yoluna konu edilmeyen kısmı kesinleşir. Burada kesinleşmeden maksat kesin hüküm olup, usule ilişkin kazanılmış hak değildir.

Çünkü burada kesinleşen yönler; bozma kararının kapsamı dışında kalması nedeni ile değil, süresinde itiraz edilmediği için kesinleştiği hususu tartışmasıdır. Benzer hususlar HGK'nın 25.03.1992 tarihli ve 1992/2-121 E., 1992/197 K.; 30.11.1994 tarihli ve 1994/2-570 E., 1994/769 K. sayılı kararları ile de benimsenmiştir.

24. Yapılan açıklamaların ışığı altında somut olaya gelince; tarafların 13.09.1971 tarihinde evlendikleri, bu evlilikten ergin yedi çocuklarının bulunduğu, boşanma davasının kadın eş tarafından açıldığı, ilk derece mahkemesince boşanmaya sebep olan olaylarda davalı erkek eşin sorumsuz davranışlar sergilediği, evle ve çocuklarla ilgilenmediği, eşine ve çocuklarına karşı hakaret ettiği, davacıya şiddet uyguladığı şeklinde gerçekleşen davranışlarıyla tam kusurlu, kadın eşinse kusursuz olduğu kabul edilerek tarafların boşanmalarına ve boşanmanın ferilerine ilişkin hüküm kurulduğu, kararın davalı erkek tarafından açıkça kusur belirlemesi, nafaka ve tazminatlara ilişkin kısmen istinaf edildiği görülmüştür. Bölge adliye mahkemesince yapılan yargılamada, tarafların boşanma hükmünü istinafa konu etmemesi nedeniyle boşanmaya sebep olan olaylarda ilk derece mahkemesince gerçekleştirdikleri tespit edilen kusurlu davranışlarında bu sayede kesinleştiği ve boşanma hüküm gerekçesinin artık kesin hüküm teşkil ettiği belirtilerek tarafların kusurlarına ilişkin itirazın esasını incelenmeksizin reddine karar

verildiği anlaşılmıştır. Hâlbuki yukarıda açıkça üzerinde vurgulandığı şekilde; kesin hüküm kural olarak hüküm fıkrasına münhasırdır. Gerekçenin ise; hüküm fıkrası ile ayrılması imkânsız bir bağlılık içinde bulunması halinde istisnaen kesin hüküm etkisinin olduğu kabul edilmektedir. Genel boşanma sebebinin düzenlendiği, evlilik birliğinin sarsılması nedenine dayalı boşanma davalarının doğrudan birliğin temelinden sarsılması ilkesine bağlı olması nedeni ile tarafların kusur durumlarının gösterildiği gerekçe bölümü ile boşanma hüküm fıkrası arasında sıkı bir ilişki bulunmakla birlikte, bu ilişki birbirinden ayrılması imkânsız bir bağ yaratmamaktadır. Zira boşanma davalarında; eşlerin boşanmaya sebebiyet veren olaylarda tespit edilen kusur durumlarını gösteren gerekçe, boşanma hükmü yanında, boşanmanın ferî niteliğindeki velayet, tazminat ve nafaka istemlerine ilişkin kurulan hükmün tümünün gerekçesidir. Boşanma davasıyla belirlenen “kusur unsurunun” tespit edildiği gerekçe bölümünün kesin hüküm ve kesin delil oluşturduğundan söz edilebilmesi için yukarıda anlatıldığı şekilde kusur belirlemesi aleyhine olağan kanun yoluna başvurulmaksızın veya kanun yollarına başvurularak tüketilmiş olması sonucunda ancak kesin hüküm oluşturduğundan söz edilebilir. O hâlde; TMK’nın 166. maddesinin 1 ve fıkralarına dayanan boşanma davalarında, hükmün boşanmaya ilişkin bölümünün temyiz edilmemiş olması boşanma hükmü bakımından kabul edilmiş olan kusuru, bunu açıkça temyize getirmiş olması koşuluyla boşanmanın ferî sonuçları bakımından aleyhine kesinleştirmeyecektir. Boşanma hükmü kesinleşen karar sonrasında ayrılan taraflar, yeni hayatlarına devam edebilecekler, yargılama ise; itiraz edilen yönler üzerinden devam eder hale gelecektir. Aksinin kabulü yasal düzenleme ve hakkaniyete aykırı olacağı gibi, kararı bir bütün olarak temyiz etme zorunluluğu yaratması nedeniyle boşanma kararının alınmasını zorlaştıracak ve neticede sosyolojik ve toplumsal bir soruna da sebebiyet verecektir.

25. Tüm bu nedenlerle hüküm fıkrasının boşanmaya ilişkin bölümünün istinafa konu edilmeyerek kesinleştiği buna bağlı olarak da hükmün gerekçe bölümünün artık kesin hüküm etkisinde olduğundan söz edilemez. Davada haklı çıkan tarafın dahi hukuki menfaati olduğu takdirde temyiz hakkı olduğu gözetildiğinde tarafların ilk derece mahkemesince yapılan kusur belirlemesine karşı hükmün boşanma fıkrasına yönelik bölümünden bağımsız şekilde istinaf kanun yoluna başvurabilecekleri şüphesizdir. O hâlde; bölge adliye mahkemesince yapılacak olan iş; tarafların kusurlu davranışlarına ilişkin tüm deliller birlikte değerlendirilerek tarafların kusur durumunun belirlenmesi ve bu belirlemeye bağlı olarak boşanmanın ferî niteliğinde bulunan talepler hakkında karar vermektен ibarettir.
26. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında bir kısım üyelerce boşanma kararının istinaf edilmeyerek kesinleşmesi ile boşanmaya esas alınan kusur belirlemesinin de kesinleşeceği ve istinaf başvurusuna konu edilemeyeceği gerekçesiyle bölge adliye mahkemesinin davalı vekilinin kusur belirlemesine yönelik itirazın esastan reddine ilişkin direnme kararının onanarak, sair temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği yönünde görüş bildirilmiş ise de bu görüş yukarıda açıklanan sebeplerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.
27. Hâl böyle olunca direnme kararının, açıklanan bu değişik gerekçe ve nedenlerle bozulması gerekmiştir.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda yazılı değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Kesin olmak üzere, 11.03.2021 tarihinde yapılan ikinci görüşmede, oy çokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

Hükümde bulunması gereken hususlar HMK 297. maddede sayılmış olup; hükmün sonuç kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, taleplerden her biri hakkında verilen hükümle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir (HMK 297/2).

Hükümde, hüküm sonucunun yer alması yeterli olmayıp ayrıca bu hüküm sonucunun gerekçesi de bulunmalı ve bu gerekçe; tarafların iddia ve savunmalarının özetini, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delilleri, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepleri de içermelidir (HMK 297/1-ç). Bu hususları içermeyen bir gerekçe görünürde gerekçe olup gerçek bir gerekçe kabul edilemeyeceği gibi usulüne uygun Kanunun aradığı anlamda gerekçe taşıyan bir hüküm kurulduğundan da söz edilemez. Bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasının zorunlu olması 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 141/3. maddesinde anayasal bir ilke olarak yer almaktadır.

Hükümde gerekçe bulunması zorunluluğu yukarıdaki hükümler yanında HMK 298/3. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu zorunluluk, hükmün gerekçesi ile hüküm fıkrası arasında çelişki yaratılmamasını da gerektirir. Gerekçeyle çelişen bir hüküm sonucunun da Kanun ve Anayasa hükmü olarak aranan anlamda bir gerekçe içerdiği kabul edilemez.

Gerekçeli karar, tefhim edilen hüküm sonucuna aykırı olamaz (HMK 298/3). Bu aynı zamanda Anayasanın 141/1. ve HMK 28. maddesindeki aleniyet ilkesinin de bir sonucudur. Zira tefhim edilen karara aykırı gerekçe yazılması aleniyet ilkesinin açık ihlâli niteliğini taşıyacaktır.

Yukarıdaki hükümlerin de bir sonucu olarak gerekçeli karar; hüküm sonucu kadar gerekçesiyle de bir bütün olup hüküm sonucu ve gerekçe birbirini tamamlamaktadır. Bu bağıllık ve tamamlayıcılık, hüküm sonucu ve gerekçenin birbirinden bağımsız olmadığını ve sabit görülen vakıaları da belirten gerekçeden bağımsız olarak hüküm sonucunun kesinleşmeyeceğini ortaya koymaktadır. Gerekçe ile hüküm sonucu arasındaki ilişki bakımından şekli anlamda kesin hüküm

ve maddi anlamda kesin hüküm kavramları üzerinde de durmak gerekir. Şekli anlamda kesin hüküm kesinleşmiş bir hükmün varlığının ortaya çıkması, maddi anlamda kesin hüküm ise kesinleşen bir karar varken aynı konuda yeniden dava açılmayacağı ve bu hükme aykırı yeni bir hüküm verilemeyeceğiyle ilgilidir. Bir mahkeme kararına karşı başvurulabilecek kanun yolunun hiç olmaması veya mevcut olan kanun yollarının tüketilmesi ya da süresinde kanun yollarına başvurulmaması hâllerinde şekli anlamda kesinlik gerçekleşir.

Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir (HMK 303/1). “Kesin hüküm, hükmü veren mahkeme de dâhil bütün mahkemeleri bağlar. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse mahkemeler aynı konuda, aynı dava sebebine dayanarak, aynı taraflar hakkında verilmiş olan hüküm ile bağılırlar; aynı uyumsuzluğu bir daha (yeniden) inceleyemezler; bu hâliyle kesin hüküm bir defa değil itirazdır. Bu bağıllık kural olarak hüküm fıkrasına münhasırdır ve gerekçeye sirayet etmez. Ancak gerekçe hükmüne ulaşmak için mahkemece yapılan hukuki ve mantıki tahlil ve istidlallerden (delillerden yargıya varma) ibaret kalmayıp, hüküm fıkrası ile ayrılması imkânsız bir bağıllık içinde bulunuyor ise istisnaen bu kısmın da kesin hükme dâhil olduğunu kabul etmek gerekir. Hangi gerekçenin hüküm fıkrasına sıkı sıkıya bağlı olduğu her olayın özelliğine göre belirlenir.” (Yargıtay HGK’nın 06.11.2018 T. 2016/22-393 E. 2018/1612 K. ve 06.05.2018 T. 2017/19-1628 E.-2018/1098 K. sayılı kararları).

Usuli kazanılmış hak ile maddi anlamda kesin hüküm birbirinden farklı kavramlardır. Usuli kazanılmış hak henüz kesin hükmün oluşmadığı bir davadaki aşamalarla ilgilidir. Bir tarafın hükme karşı kanun yolu başvurusunda bulunmaması, bulunmakla birlikte bazı kısımları için kanun yolu isteği olmaması veya mahkemenin bozma kararına uyması gibi nedenlerle usuli kazanılmış hak doğabilir.

Usuli kazanılmış hak, ilgili kısımların şekli veya maddi anlamda kesin hüküm oluşturacak şekilde kesinleşmesi değildir. Bu nedendir ki usuli kazanılmış hakkın istisnalarının söz konusu olduğu, yeni bir kanun hükmü veya içtihadı birleştirme kararı çıkması gibi bazı hâllerde usuli kazanılmış hak söz konusu olmayacak ve gerçekleşen bu aşamalara rağmen farklı bir karar verilebilecektir. Karar kesinleştikten sonra ise bu usuli kazanılmış haklar bir önem taşımayacak ve bu kazanılmış haklara aykırı bir karar verilmiş olsa bile kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmesi ile artık kesinleşen hüküm esas alınarak değerlendirme yapılacaktır.

Hükmün verilmesi ve kanun yolu aşamalarında bu usuli kazanılmış haklar da gözetilerek verilen kararlar ile kesin hüküm oluştuktan sonra artık bu kesin hükme müdahalede bulunulamaz. Kesin hükmün dava şartı olarak düzenlenmesi (HMK 114/1-i) ile bu yasak; taraflar için aynı konuda yeniden dava açılabilmesini, mahkeme için ise bu kesin hükme aykırı olarak davayı görmesi ve karar vermesini engeller.

Bir hükmün şekli anlamda kesinleşmesinden sonra o hükmün kesin hüküm etkisi ortaya çıkar. Aynı davanın, daha önceden açılmış ve görülmekte olmaması (derdestlik) dava şartı ise de (HMK 114/1-ı), görülmekte olan dava kesinleşmiş ise

derdestliğe ilişkin dava şartı eksikliği ortadan kalkacak bunun yerine yine bir dava şartı olan kesin hüküm (HMK 114/1-i) devreye girecektir.

Kesin hükmün etkisinin ortaya çıkması için davanın açıldığı tarihin yani davanın önce, sonra veya birlikte açılmış olmasının önemi olmadığı gibi kesin hükmün olduğu kararın aynı dosyada veya farklı bir dosyada verilmiş olmasının da önemi yoktur. Yeter ki maddi anlamda kesin hüküm oluşturan şekli anlamda kesinleşmiş bir karar bulunsun.

Bu usul kuralları yanında evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedenine dayalı boşanma davaları için hüküm sonucu ve gerekçe bağlantısı yönünden maddi hukuk kurallarının da değerlendirilmesi gerekir. Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir (TMK 166/1).

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir (TMK 166/2).

Bu hükümlerden görülmektedir ki boşanma kararı verilebilmesi için davalının kusurunun bulunması gerekir. Davalı kusursuz ise HMK 166/3. maddedeki istisna dışında boşanma kararı verilmesi mümkün değildir. Kusur boşanma için arandığı kadar boşanmanın ferî niteliğindeki bazı talepler için de önemli bir unsurdur. TMK 174. maddedeki maddi ve manevi tazminat ile TMK 175. maddedeki yoksulluk nafakası da kusuru esas alan bir düzenleme içermektedir. Bu tazminatlar ve nafakada esas alınacak kusur, tarafların dayandığı vakıaları değerlendirerek mahkemenin sabit kabul ettiği ve bunlara dayalı olarak boşanmaya karar verdiği vakılardan ortaya çıkan kusurdur. Diğer bir ifadeyle 174 ve 175. maddede yer verilen kusur unsuru tarafların boşanmaya sebebiyet veren vakılardaki kusur durumunu esas almaktadır. “Türk Hukuku’nda kusurlu olup olmama durumu boşanmanın mali sonuçları yönünden önem taşıdığı dikkate alındığında, kusur ve nedensellik bağı kavramlarının da açıklanması gerekmektedir. Boşanma nedeniyle yoksulluk nafakası ve tazminat ödenmesine karar verilebilmesi için; bir eşin “kusurlu davranışları” ile diğer eşte “tazminatlar yönünden zarar oluşumu ve yoksulluk nafakası yönünden ise yoksulluğa düşme durumu” arasında “nedensellik bağı” olmasını gerektirir. Daha açık bir ifadeyle eşte oluşan zarar ve yoksulluğa düşme olguları; boşanmaya sebep olan olaylarda gerçekleştiği kabul edilen kusurlu davranışlar nedeniyle oluşmalıdır. Hâkim; olayların alışılan akışına ve yaşam deneyimlerine göre, kusurlu eşin boşanmaya sebebiyet veren eylemlerinin, diğer eşte ağır zarar yaratması ve eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olması arasında uygun nedensellik bağı kurduğu takdirde tazminat ve nafaka ödenmesine karar verebilir. Hâkim, evlenmeden önce olan ya da boşanmaya sebep olmayan olayları nedensellik bağının kurulmasında ölçü olarak alamaz. İşte bu sebeple; eşlerin kusurlu davranışlarının boşanmaya sebep olup olmadığı yönünde kurulması gereken “nedensellik bağı” kavramının, boşanmaya sebep olduğu iddia edilen vakıaların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunu inceledikten sonra tarafların boşanmalarına karar verilmesinin gerekip gerekmediğine hükmeden mahkeme tarafından yapılmış olması gerekliliği hususu kuşkusuzdur. Zira taraflar yönünden boşanma kararını veren hâkim: o evliliğe münhasır, tarafların

boşanmaya sebep olan kusurlu davranışlarını belirlemiş ve boşanma kararı vermiştir. Tartışmasız olduğu üzere, taraflar yönünden boşanmaya sebep olan olay veya olaylar artık belirlenmiştir. Boşanma kararının verildiği hükmün kesinleşmesi itibariyle, artık o evlilik nedeniyle doğmuş veya doğacak olan tüm davalar boşanma kararının verildiği mahkeme kararında yer alan kusur belirlemesi ile bağlıdır ve bu durumun doğal sonucu olarak yapılan kusur belirlemesi, başka bir mahkemenin kararında tartışılmayacağı gibi yeniden kusur belirlemesi yapılmasına da imkân tanımayacaktır.” (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2017/2-2291 Esas, 2020/845 Karar sayılı ve 04.11.2020 tarihli kararı &24)

Boşanma davalarında gerekçede tartışılan ve sabit kabul edilen vakialara dayalı olarak belirlenen kusur, hüküm sonucuyla sıkı sıkıya bağlıdır. Boşanma sonucuna karşı çıkılmamakla birlikte mahkemenin gerekçesine ve bu gerekçede belirlenen kusur belirlemesine karşı çıkılıyorsa yapılacak kanun yolu başvurusunun kapsamı bazı usuli kazanılmış haklar doğursa da boşanma hükmü ve gerekçesi bir bütün olarak kesinleşmeyecektir.

Bir yandan boşanma hükmünün kanun yoluna başvurulmayarak kesinleştiği kabul edilip, diğer yandan bu hükmün boşanmaya esas kusur yönünden kanun yoluna götürülebileceğini kabul etmek; hüküm sonucunun kesinleşmesi, bunun gerekçesinin ise kesinleşmemesi gibi hükümlerin gerekçeli olması zorunluluğuyla bağdaşmayan bir sonuç ortaya çıkaracaktır.

Boşanma hüküm sonucu kesinleşmiş olmasına rağmen, kusur temyizi nedeniyle boşanmaya sebep kabul edilen vakıaların tekrar tartışmaya açılacak ve farklı bir sonuca varılabilecek olmasının usulde hiçbir dayanağı olmadığı gibi maddi hukukla bağdaşmayan sonuçları da ortaya çıkacaktır. Örnek vermek gerekirse; kusura ilişkin istinaf veya temyiz başvuruları sonucu davacı tümüyle kusurlu hâle gelmiş ise veya her iki taraf tümüyle kusursuz hâle gelmiş ise boşanma koşulları gerçekleşmediği hâlde boşanmaya hükmedilmiş olacaktır.

Usul kurallarımızda hüküm sonucu ve gerekçesinin birbirinden bağımsız olarak kesinleştiğinin kabul edilmesini gerektirir bir hüküm bulunmadığı gibi yukarıda açıklanan hususlar gerekçe ve hüküm sonucu için şekli anlamda kesinliğin birlikte gerçekleşeceğini de ortaya koymaktadır.

Yukarıda yer verilen kurallar ve açıklamaların sonucu olarak boşanma sonucu istenmekle birlikte boşanmaya esas alınan vakıaların kabul edilmiş biçimi ve buna bağlı olarak belirlenen kusur durumuna itiraz edilerek kanun yolu başvurusunda bulunmuş ise burada hükmün gerekçesinin temyiz edilmesi söz konusudur. Gerekçenin doğru olmadığı ileri sürülmesiyle bu gerekçe kesinleşmediği gibi bu gerekçeye bağlanan hüküm sonucu da kesinleşmeyecektir. Buna rağmen boşanma hükmünün istinaf veya temyize götürülmediği belirtilerek kesinleştirilmesi isteniyor ve bu beyana dayalı olarak yargısal uygulamada boşanma kararının kesinleştiği ve nüfusa işlenebileceği kabul ediliyorsa artık bu boşanma kararı gerekçesiyle ve gerekçede sabit kabul edilen vakıalar ve buna bağlanan kusur derecesiyle kesinleşmiş olacak ve kesinleşmeyen ferî talepler yönünden bu kesin hükmün varlığı dikkate alınacaktır.

Somut olayda boşanma hükmünün istinafa konu edilmeyerek kesinleştiği, bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi ile özel daire arasında uyuşmazlık konusu değildir.

Uyuşmazlık boşanma hüküm sonucu kesinleşmiş olmasına rağmen kusura ilişkin istinaf başvurusu yapılması hâlinde boşanma hükmünün gerekçesi ve bu gerekçede sabit kabul edilen vakıalar ve buna bağlı kusur durumunun yeniden incelenip incelenemeyeceği noktasındadır. Bunun bir diğer anlamı boşanma hüküm sonucu kesinleştiği hâlde bu hüküm sonucu gerekçesinin kesinleşmemiş sayılarak istinaf incelemesine konu edilip edilmeyeceğidir.

Mahkeme ile özel daire; boşanma hükmünün kesinleştiğini kabul ettiğine göre burada usuli kazanılmış hak değil maddi anlamda kesin hüküm söz konusu olacaktır. Boşanma hükmü kusura bağlı olduğundan kusura ilişkin gerekçe de kesin hüküm oluşturacaktır. Kesin hüküm oluşturan gerekçe karşısında artık gerekçede yer alan sabit kabul edilen vakıaların ve buna bağlı belirlenen kusurun istinaf aşamasında tekrar değerlendirilerek farklı bir sonuca varılabilmesi mümkün değildir.

Yargısal uygulamalarda boşanma davası kesinleştikten sonra açılan boşanmaya bağlı yoksulluk nafakası ile maddi ve manevi tazminat davalarında boşanma davasında kesinleşen kusurun bağlayıcı olacağı da kabul edilmektedir. Boşanma kararının bu davalar açılmadan kesinleşmiş olması ile boşanma kararının aynı dava içinde kesinleşerek kesin hüküm hâline gelmiş olması hâline birbirinden farklı usul sonuçları bağlanmasına dayanak teşkil edebilecek bir usul kuralı da bulunmadığından bu hâlde dahi kesin hükme değer verilerek sonuca gidilmelidir.

Boşanma hüküm sonucunun kesinleştiği ancak gerekçesinin kesinleşmediği kabul edilerek boşanma sonucu için sabit kabul edilen vakıaların boşanmaya bağlı olarak hükmedilecek yoksulluk nafakası ve tazminat talepleri için kaldırılıp değiştirilmesi gerekçesiz biçimde bir hükmün kesinleşebileceğini kabul etmek anlamına gelecektir. Boşanma gerekçesinin kesinleştiği kabul edildiğinde ise, boşanma için sabit kabul edilen vakıalar ile yoksulluk nafakası ve tazminat talepleri için sabit kabul edilen vakıalar farklı hâle gelebilecektir. Her iki durum; boşanma ve ferîlerine ilişkin maddi hukuk kurallarıyla bağdaşmayacağı kadar usulün temellerinden olan gerekçe ve hüküm sonucu ilişkisi, hükmün gerekçeli olması kadar bu gerekçenin çelişki içermemesi zorunluluğuyla da bağdaşmayacaktır.

Yukarıda yapılan açıklama ve sözü edilen kurallarla birlikte somut olay değerlendirildiğinde, boşanma kararının temyiz edilmeyerek kesinleşmesi ile boşanmaya esas olan kusurun da kesinleşeceği ve istinaf başvurusuna konu edilemeyeceğine değinen direnme kararı yukarıda açıklanan esaslara uygun olarak verilmiş olduğu için direnme uygun bulunarak buna göre işin esasının incelenmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiği görüşünde olduğumuzdan hükmün bozulması yönünde oluşan değerli çoğunluk görüşüne katılamıyoruz.